

Nr 296.

Av herr **Törnkvist**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 25, angående lån till Svenska skifferoljeaktiebolaget m. m.

I proposition nr 25 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen bl. a. att medgiva, att flottans skifferoljeverk å Kinnekulle måtte i huvudsaklig överensstämmelse med i propositionen uppdragna riktlinjer överföras till Svenska skifferoljeaktiebolaget.

Det synes mig, som om en sammanslagning nu av flottans skifferoljeverk å Kinnekulle och Svenska skifferoljeaktiebolagets anläggningar i Kvarntorp under gemensam ledning icke vore lämplig. Flottans skifferoljeverk har sedan 1932 drivits av marinförvaltningen, som under de år, som sedan dess förflutit, kunnat förskaffa sig en vidsträckt erfarenhet i fråga om framställning av skifferoljor ur alunskiffer och därmed sammanhängande problem. Under hela denna tid har bergsingenjören Sven V. Bergh förestått verket. Under Berghs ledning hava de teoretiska beräkningar och praktiska experiment bedrivits, som lett fram till att vi, när vi i och med avspärrningen i huvudsak blevo avstängda från importen av för försvarsväsendet nödvändiga brännoljor, stodo redo att igångsätta byggandet av oljeverk för storindustriell drift. Det är tack vare Berghs uppfinning, som vi inom landet så snabbt kunde sätta i gång tillverkning av brännoljor ur de egna naturtillgångarna, en uppfinning som även för skifferoljebolagets verksamhet är av vital betydelse.

Svenska skifferoljeaktiebolaget påbörjade sin verksamhet under år 1941. Enligt min åsikt äro de största såväl teoretiska som praktiska erfarenheterna i fråga om hithörande problem knutna till Kinnekulleverket, och det synes mig ur denna synpunkt ingalunda säkert, att den i propositionen föreslagna sammanslagningen av båda oljeverken under Svenska skifferoljeaktiebolagets ledning innebär den lyckligaste lösningen på den fortsatta driften av den inhemska skifferoljeindustrin.

En sammanslagning kan visserligen vid en ytlig betraktelse synas lämplig, om hänsyn endast tages till uppfattningen, att en centralisering måste komma att innebära fördelar. Det bör emellertid övervägas, om icke särskilda skäl i detta fall tala häremot. En centraliserad försäljningsorganisation är icke nödvändig, då staten köper all producerad olja och industrikommissionen fördelar det vid oljeverken som biprodukt tillverkade svavlet. Någon större inköpsverksamhet bedrivs icke för driftens upprätthållande. Såväl produktion som forskningsarbete böra snarare stimuleras genom den tävlan till uppnående av bästa möjliga resultat, som uppstår de båda företagen emellan.

En omläggning av regimen kommer ovillkorligen att innebära ett avbrott i kontinuiteten inom det företag, detta berör, som rimligen icke kan föranleda produktionsökning. Produktionsresultatet bör bliva bättre med den nuvarande driftsledningen, som behärskar och kan tillgodogöra alla hittills vunnna erfarenheter om vad som särskilt är att iakttaga beträffande kinnekullefyndigheternas bearbetning.

En samordning av de båda företagen kan icke vara ägnad att främja ett tillfredsställande resultat av den utvidgning av skifferoljeindustrien, som avses med det snaraste böra komma till stånd.

En sammanslagning av de båda företagen bör sålunda enligt min mening icke för närvarande genomföras. Först när rådande krisförhållanden upphört och vi inom landet förbereda oss på en normal fredsproduktion och det blir lättare att överblicka i vad mån denna produktion över huvud kan och bör fortsätta, bör en dylik åtgärd ifrågasättas. Till dess anser jag, att de båda företagen som hittills i förtroendefullt frivilligt samarbete bäst lösa de tekniska problem och forskningsuppgifter, som föreligga. Det har heller inte på något håll förutsatts att driftsbesparing skulle uppstå för staten genom att Kinnekulleverkets fria driftsställning upphör. Skulle däremot ett överförande av detta verk till den nya skifferoljebolagsstyrelsen leda till överväganden att Kinnekulleverket borde nedläggas och driften koncentreras till en ort, uppstode risker för att staten, som ensam investator av kapital, förlorade den kontroll över att produktionen ledes ekonomiskt, som kan tänkas ligga just i ett arbete av samarbetande med var för sig fritt tävlande företag. Dessutom bör erinras om att Kinnekulleverket kostar staten åtskilliga miljoner kronor.

Den utökning av bostadsbeståndet vid Kinnekulleverket, som föreslås, torde med det snaraste böra realiseras i den omfattning som betingas av nödvändigheten att bereda bostäder åt personalen så att arbetet skall kunna bedrivas ostört av bostadsbrist. Departementschefens förslag, som innebär att ytterligare utbyggnad vid Kinnekulle utöver markinköp och framdragande av spår m. m. för förflyttning av skifferbrytningen icke i detta sammanhang bör upptagas, torde böra bifallas liksom förslaget om utbyggnad vid Kvarntorp och anvisning av medel för ändamålet.

Med stöd av det anförda hemställes,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 25 måtte uttala sig för att, i avvaktan på ytterligare erfarenheter på skifferoljeproduktionens område, Kinnekulleverket förblir under sin hittillsvarande ledning, samt
att Kungl. Maj:ts proposition i övrigt bifalles.

Stockholm den 13 februari 1943.

Algot Törnkvist.